

УДК 372.882(043)

Восвутко Н. Ю.

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та освіти,

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ Й УЧЕНИЦЬ ЗА ДОПОМОГОЮ ТЕКСТІВ ДИТЯЧОЇ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Питанням формування міжкультурної компетентності учнівства активно опікувались вже наприкінці 20-го століття, адже в ті роки суспільства багатьох країн гостро зіткнулися з проблемами глобалізації, міграції, полікультурності, міжкультурності та (не)толерантності. Дитяча література з міжкультурним компонентом стала одним із способів подолання та вирішення цих проблем.

Ще у 1999 р. J. Bainbridge, S. Pantaleo & M. Ellis стверджували, що уводячи до навчання книги дитячої літератури з міжкультурним змістом, вчителі/-ки «привчають» учнівство до багатоголосості та плюралізму і створюють клімат, який сприяє розумінню та толерантності (Bainbridge, Pantaleo & Ellis, 1999) [1, с.89].

Scott і Huntington (2002) запропонували модель розвитку міжкультурної компетентності через книги художньої літератури. В основі моделі – учень або учениця, емоційне усвідомлення та когнітивна гнучкість яких сприяють розвитку їх міжкультурних навичок та здібностей. Зовнішнє коло – це цільова культура (культура, що вивчається), а літературний текст знаходиться у двосторонній взаємодії з учнівством та цільовою культурою. Текст – це засіб, за допомогою якого дитина дізнається про цільову культуру, і тому концепція створюється та співстворюється завдяки взаємодії учнівства з цільовою культурою через текст [10, с. 75].

Дослідники J. Stier, A. Phipps і M. Gonzalez наголошують, що пізнання культури можна культивувати або шляхом прямого контакту з культурою, або опосередковано через літературу [9, с. 4], та вказують на потенціал літературних текстів, що надає учнівству можливість розвивати критичне самопізнання та дозволяє відкривати шлях до міжкультурного усвідомлення й розуміння [7, с. 39].

З цього приводу цікавою є думка J. Mendoza та D. Reese, які зазначають, що книги ще декілька років тому були адресовані в переважній більшості дітям середнього та вищого соціального класу західного світу, функціонували переважно як дзеркала, а не як вікна. Юні читачі й читачки могли бачити себе в оповіданнях, які вони читали й слухали, але навряд чи вони могли побачити когось, хто відрізняється від них самих. Навпаки, у дітей меншин було мало літературних дзеркал, які підтверджували власну ідентичність, хоча вони мали багато вікон у життя домінуючої культури. Міжкультурна дитяча література може відображати переживання та самотність усіх дітей, пропонуючи їм вікно в життя, відмінне від власного [6, с.29].

J. Corbett підкреслює важливість використання літературних творів та інших культурних форм вираження для підвищення толерантності до різноманітності та вироблення емпатії [2, с.63].

K. Short стверджує, що література «є засобом побудови мосту взаєморозуміння між країнами та культурами» [8, с. 131]. Дослідниця припускає, що літературні тексти сприяють цьому різними способами, наприклад,

дозволяючи учням і ученицям вийти за межі поверхневого погляду на інші культури через їх більш глибоке розуміння.

Ch. Lütge зауважує, що дитяча література «пропонує захоплюючу платформу для вивчення питань ідентичності, цінностей та світогляду, тобто ключових компонентів міжкультурного навчання» [4, с.104].

Фахівці-дослідники (Harada, Pang, Colvin, Tran & Yang) вважають, що книги дитячої літератури з міжкультурним компонентом мають містити: 1) позитивні зображення персонажів з автентичною та реалістичною поведінкою, щоб уникнути стереотипів певної культурної групи; 2) автентичні ілюстрації для підвищення якості тексту, оскільки вони можуть мати сильний вплив на дітей; 3) плюралістичні теми для покращення розуміння культурного різноманіття; 4) історичну точність; 5) можливості для роздумів про культурні цінності персонажів [3, с. 137].

Учні, читаючи такі книги, отримують інформацію, замислюються та покращують свою поведінку. Діти, що належать до домінуючої соціальної групи, вчать виявляти повагу до інших, водночас дозволяючи учням і ученицям, що належать до груп меншин, формувати позитивний образ про себе. Література сприяє постійному дослідженню ідентичності та заохочує до нього, допомагає юним читачам і читачкам зрозуміти себе через такі категорії, як «подібність» і «відмінність» [5, с. 212].

Згідно із М. Κανατσούλη, через читання книг з міжкультурним змістом учні й учениці зустрічаються з культурним різноманіттям і цінують особливості інших народів; замислюються не тільки над цінностями інших народів, але й над власним ставленням до цих цінностей; розмірковують над цінностями власної культури; досліджують поняття культурної ідентичності та вивчають шляхи, за якими її можна структурувати в режимі співіснування та співпраці людей чи народів з різним культурним капіталом; вчать мислити по-різному, так, як це виражається в різних культурах; вступаючи в контакт з елементами культури інших, вони краще розуміють себе [11, с. 73].

Отже, дитяча художня література надає учнівству можливість дізнатися про власну культурну спадщину, а також про інші культури. Формування міжкультурної компетентності важливе, оскільки дозволяє реалізувати інші культурні перспективи через визнання та розуміння подібності та відмінностей між власною та «іншою» культурою. Читання текстів художньої літератури може спонукати дітей замислюватися про культурні відмінності, розвивати розуміння власної культури і, таким чином, зміцнювати більш толерантне та відкрите ставлення до інших культур.

Література:

1. Bainbridge J. M., Pantaleo S. & Ellis M. Multicultural picture books: Perspectives from Canada. *The Social Studies*, 90 (4). 1999. P. 183-188.
2. Corbett J. *Intercultural Language Activities*. Cambridge: Cambridge University Press. 2010. 262 p.
3. Harada V. H. Issues of ethnicity, authenticity, and quality in Asian-American picture books, 1983-93. *Journal of Youth Services in Libraries*, 8 (2), 1995. P. 135-149.

4. Lütge Ch. Otherness in children's literature: perspectives from the EFL classroom. In J. Bland & Ch. Lütge (Eds.), *Children's Literature in Second Language Education*. London - New York, NY: Bloomsbury. 2013. P.97-105
5. Meek M. *Children's Literature and National Identity*. London: Tentham Books. 2001. 220 p.
6. Mendoza J. & Debbie R. (2001). Examining multicultural picture books for the early childhood classroom: possibilities and pitfalls. *Early Childhood Research and Practice* 3(2). P. 1-35.
7. Phipps A. & Gonzalez M. *Modern Languages: Learning and Teaching in an Intercultural Field*. London: Sage. 2004. 208 p.
8. Short K. G. Building bridges of understanding through international literature. In A. W. Bedford & L. K. Albright (eds.), *A Master Class in Children's Literature: Trends and Issues in an Evolving Field*. Urbana, IL: National Council of Teachers of English. 2011. P. 130–148.
9. Stier, J. Internationalisation, Intercultural Communication and Intercultural Competence. *Journal of Intercultural Communication*, 11. 2006. P. 1-12.
10. Voyevutko N., Καϊάφα Ι., Γρίβα Ε., & Ηλιοπούλου Κ. (2022). Ελληνική παιδική λογοτεχνία: Θεωρητικές αποτυπώσεις και προτάσεις για τη διδακτική αξιοποίηση της στην τάξη της ελληνικής ως Γ2/ΞΓ. Εκδόσεις του Ερευνητικού Κέντρου – Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας. Υπό την Αιγίδα της Γενικής Γραμματείας Απόδημου Ελληνισμού και Δημόσιας Διπλωματίας ΥΠΕΞ. 2022. 395 σ. (ISBN: 978-618-5613-09-9).
11. Κανατσούλη Μ. *Εισαγωγή στη θεωρία και κριτική της παιδικής λογοτεχνίας σχολικής και προσχολικής ηλικίας*. Αθήνα: University Studio Press. 2018. 220 σ.

УДК 378.147:316.72(043.2)

Мойсеєнко Р. М.

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та освіти

ΦΟΡΜΥΒΑΝΝΙΑ ΟΣΝΟΒ ΑΚΑΔΕΜΙΧΝΟΪ ΚΥΛΤΟΥΡΙ ΖΔΟΒΥΑΧΙΒ ΒΙΧΟΪ ΟΣΒΙΤΙ Β ΠΡΟΧΕΣΙ ΝΑΒΧΑΝΝΙΑ Υ ΒΙΧΙΪ ΢ΚΟΛΙ

Προтягом багатьох століть університети відіграють ключову роль у розвитку науки, економіки, культури, суспільства на всіх рівнях управління. Етичні та моральні аспекти вищої освіти багаторазово переглядалися у світлі традиційного уявлення про університети з повним розумінням наслідків різкого розширення їх місії.

Зародки академічної культури виникли у Франції на межі XIII-XIV століть. Попри зміни, які відбувалися у цілому в системі вищої освіти, університетам вдалося зберегти закладені ще в ті часи основи академічної культури, залишаючись науковими, освітніми та культурними центрами. Видатним педагогом минулого часу С. Гессеном було визначено головні принципи університетської освіти: повнота наукового знання, дух свободи та творчості в процесі викладання та навчання, здатність університету до самовідтворення шляхом підготовки викладачів та вчених. Саме у такий спосіб І. Пак називає принципи університетського освітнього простору та академічного життя фундаментальними засадами формування академічної культури [1].